

Лі Бо. Лірика

Вірші Лі Бо у перекладі Геннадія Туркова

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДЬ У ГОРАХ

Мене спитали, в чому смисл мого життя у горах.
Я усміхнувся і промовчав, ну що тут говорити!
З дерев опалі пелюстки пливуть у далечі-безвісті —
В новий, у зовсім інший світ, байдужі до людського!

ПІСНЯ ПРО СХІД І ЗАХІД СОНЦЯ

Сопне виходить
із закамарків Сходу,
Ніби здіймається
з самого споду земного.
Пропливе по небу
й зникає в Західнім морі...
А де ж бо стайня
для шістки його драконів?
Світило, як стало світити,
ніколи вже й дня не спочине.
В людині ж — нема тої сили,
щоб рухатись довго, як сонце.
Весною не дякують стебла
промінню — за квіти розпуклі.
Не зляться на вітер осінній
дерева — за зірване листя.
Не знаємо, хто це бичем
підстьобує пори року,
Та є природний закон:
усе процвітає й вмирає.
Візниче сонця Сіхе,
чому в безбережних хвилях
Ти ввечері топиш його
й сама всю ніч байдикуєш?
А був же колись, Лу Ян2 —
от сила духу! —
На небі сонце спинив,

змахнувши списом.

Вірші Лі Бо українською у перекладі Леоніда Первомайського

ПРОВОДЖАЮ ДРУГА

Темні гори північні
за містом стоять, мов стіна.

Світлі води за муром міським
пропливають зі сходу.

Попрощаємось тут:
жде тебе неблизька далина,

Піднімають вітрила,
і човен виходить на воду.

Хмари плинуть, і думи
мені повідають твої,

Будить сум у душі
це повільне прозоре смеркання

Ти рукою махнеш –
і, схиляючись до течії,

Кінь мій журно в цю мить
заірже в тишині на прощання.

Думка про гостя
Гість морський торговельний
супутного вітру чекає.

Корабель одпливає
на захід, а може, й на схід.

Він мов птиця на крилах,
якої ніщо не лякає,-

У просто?ри шугнула,
й навіки пропав її слід

ПЕЧАЛЬ

Красуня не відходить
од вікна.

Хитнулася фіранка
запашна.

Я бачу на очах
пекучі сльози,-

По кому ж то сумує
так вона?

***

В зимовий день повертаюсь
до своєї старої хати в горах

З очей моїх втомлених
ще не зітер я сльози,

Ще пил на одежі чиновницькій
отьмарює взори.

Єдину стежину
обплутали пліті лози,

У небі високому
сяють засніжені гори.

Вже листя опало,
гуде під ногами земля,

І хмари завмерли,

і вітер віщує негоду.

Бамбук молодий
піднімає зелене гілля,-

Дерева старі
погнили і попадали в воду.

Собака прибіг і загавкав,
напевно, з села.

Давно вже заміли
Руїни моєї хатини.

З розбитої кухні
фазан полетів, як стріла.

Плач мавпи старої
нагадує голос дитини.

А птаство мовчить,
не щебече на голих гілках,

Звірюжки якісь
протоптали сліди біля хати.

Книжки розгортаю –
вже міль розплодилась в книжках,

Під ліжком моїм
завелися малі мишенята.

Слід жити по правді –
вся мудрість у цьому, вся сіль.

Про світ я замислююсь,
і про життя та людину.

Якщо доведеться
рушати мені і відціль,-

Я краще навіки
живий схоронюсь в домовину.

ПО ТОЙ БІК КОРДОНУ

I

Невчасно лягли
на Тянь-Шань глибокі сніги,

Ні квітки немає –
холодна пустеля навкруг.

А флейта розносить
мелодію, повну нудьги,-

“Поламани верби”,
до болю знайомий мотив!

Під грім золотих барабанів,
удень ми б'ємось

I важко дрімаєм
на яшмових сідлах вночі.

Хоч би нам і вмерти отут
серед гір довелось,-

Дізнається князь Лоулана
про наші мечі!

II

Імператорське військо
зіходить в північні пустелі,

Рвуться варварів коні
із наших налитися рік.

Проти стріл і списів

стоїмо непохитно, як скелі,

Нас безмежна любов до вітчизни
з'єднала навік.

Снігом з пригорщі гасимо
спрагу пекучу над морем,

На холодних курганах нчуємо
в мертвих пісках,

Лиш коли ми у битвах
напасників військо поборем,-

Зможем гордо сидіть
на вишиваних подушках.

III

Неначе вихор, огирі
виносять нас на шлях,

Свистять ремінні нагаї,
дорогу рвуть копита.

Прощай, вітчизно! Стріли сплять
в крутих сагайдаках,

Але "Небесних гордіїв"
ми мусимо розбити.

Коли ж закінчатся бої
і коні спинять лет,

І над морями крові й сліз
ти гордо пройдеши, славо,-

Нас не згадають, вояків,-
в столиці лиш своїй портрет

Побачить пишний генерал,

герой Хо Пяо-яо.

IV

Білі коні
і жовта фортеці стіна

Сняться нам,
наче хмар і пісків далина.

В дні печалі згадай,
що в далекім краю,

В прикордонній заставі
вночі я стою.

Світлячки пролітають
в твоєму вікні,

Місяць легко пливе
по промерзлій стіні.

Вітер свище в саду,
б'ється гілка в вікно.

Листя бідних утунів
пожовкло давно.

І немає тебе,
і печаль, і пітьма,-

Сльози ллються з очей,
але все це дарма...

V

Знову варварів орди
спускатися з гір почали.

Знов на битву в пустелю
виходять небесні солдати.

Генерали вже “тигрові знаки”
свої роздали,

Знову будуть бійці
головою в пісках накладати.

Дальній місяць на стріли
і сагайдаки погляда,

Візерунками паморозь
зброю укрила криваву.

Не зітхай надаремно,
дружино моя молода,-

Ще тривають бої,
ще я, може, вернусь на заставу.

VI

Спалахнули в пустелі
сигнальні вогні,

Над палацами хмари
криваво пливуть.

Імператор велить —
знову бути війні.

Грізно б'ють барабани,
і сурми ревуть.

Духів чари не в жарт
в небесах затялись.

В межигір'ї Луншань
барабан не змовка.

Я піду напролом,-
може, й змовкне колись

Чвара духів війни
під мечем вояка.

СЛУХАЮ ЯК ЧЕРНЕЦЬ ЦЗЮН З ШУ ГРАЄ НА ЦИТРИ

Чернець, мій знайомий,
з західного краю прибув,

З вершини Емей
свою цитру чудову приніс,-

Для мене він струни
легкою рукою торкнув,

І я мов почув,
як гуде по ущелинах ліс.

Струмком почуттів
обізвалася в серці луна,

Від гір смарагдових
до неба відкрилася путь,

А цитра замовкла –
така залягла тишина,

Що чути було,
як ті хмари осінні пливуть.

ЗГАДУЮ СХІДНІ ГОРИ

Східних гір я давно вже
не бачив... З тих пір

Перецвівсь на трояндах
червоний убір.

Білі хмари ще, може,

й розійдуться в небі,

Але місяць,
у чий він покотиться двір?

НА САМОТІ СИДЖУ В ГОРАХ ЦЗІНЬТІНШАНЬ

Згряя птиць пролетіла
і зникла ту ж мить вдалині,

Сиротлива хмаринка
за ними слідом поспішає.

Я на гори дивлюся –
і не набридає мені,

Горам також на мене
дивитися не набридає.

Печаль на яшмовому ганку
На яшмових сходах
біліє холодна роса.

Промокли панчохи.
Пливуть мовчазні небеса.

Дивлюсь крізь фіранку
на місяць осінній печальний –

На тихій воді він тремтить
і повільно згаса.

БЕЗ НАЗВИ

Не тільки місяць
та сонце ясне? –

Не знає спокою
світ.

Людей невтолима
жага жене,

А жить їм
так мало літ.

Гора Пенлай
на просторах морських,

Кажуть,
встає з води,-

В гаях нефритових
і золотих,

Мов жар,
палають плоди.

Зірви той плід
і з'їж хоч один –

Юним будеш
весь вік...

...Хотів би я сплинути
в небо, як дим,

Змучений
чоловік.

НІЧНИЙ КРИК ВОРОНА

Під жовтими хмарами
ворон над містом кричить,

Притулку шукає на дереві
ніч одпочить.

А жінка з Цзінчжоу
од кросен своїх не встає,

Прозору парчу
невідомо для кого снує.

Спинила свій човник,
а ниті пливуть золоті...

Як гірко їй ніч ночувати
в журбі й самоті!

ДУМКИ ПРО ЧОЛОВІКА, ЩО ПІШОВ ВОЮВАТИ ЗА КОРДОН

Торік, коли ти попрощав
свою дружину молоду,

Метелики поміж трави
в південнім пурхали саду.

А нині, як тебе згадать,
як пригасити серця жар,

Коли відціль західних гір
не видно з-поза цінських хмар?

Ох, до застави Юйгуань
відціль п'ять тисяч довгих лі!

Послать листа? Чи дійде він,
той бідний лист, на край землі!

ОСІННІ ПОЧУТТЯ

Скільки днів ми в розлуці,
а серцю немає розради.

Рис давно уже встиг
прорости біля наших воріт.

У кущах не змовкають –

від холоду плачуть цикади,

І все нижче схиляється
в хмарах густих небовид.

Світлячкам їх ліхтарики
біла роса погасила,

Біла паморозь вкрила
холодну осінню траву.

Рукавом прикриваюся –
стримати сльози несила,

Тільки спомином щастя
й чеканням на тебе живу.

ВЕСНЯНІ ДУМКИ

Там у тебе ледь-ледь
почали зеленіти поля,

А у нас вже шовковиця
важко схилила гілля.

Коли б ти про дорогу до мене
помислити міг -

Серце б, мабуть, од щастя
порвалося в грудях моїх.

ЖАРТОМА ПРИСВЯЧУЮ МОЄМУ ДРУГУ ДУ ФУ

На гірській верховині,
де вибігли сосни на схили,

Випадково зійшлися
ополудні наші стежки.

– Ох, шановний мій друже,
та й як же ви зблідли й змарніли!

Чи важка ж то робота –
складати у віршах рядки?

ПЕЧАЛЬ НА ЯШМОВОМУ ГАНКУ

На яшмових сходах
біліє холодна роса.—
Промокли панчохи.
Пливуть мовчазні небеса.
Дивлюсь крізь фіранку
на місяць осінній печальний,—
На тихій воді він тремтить
і повільно згаса.

Вірші Лі Бо українською у перекладі Ігоря Лисевича та Валерія Ілля

ДУМИ ТИХОЇ НОЧІ

Перед ліжком біле місячне світло,
Ніби іній на землі.
Підводжу голову, на ясний місяць дивлюся...
похилив голову, думаю про вітчизну.

